

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Tomasz Szanciło (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa A.D.
przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu [...] Spółce z o.o. w K.
o zapłatę kwot: cztery razy po 9 479,02 zł tytułem odszkodowania,
oraz sprawy z powództwa A.D.
przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu [...] Spółce z o.o. w K.
o zapłatę kwoty 28 437,06 zł tytułem odprawy
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 grudnia 2021 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z dnia 8 lipca 2021 r., sygn. akt III Ca 231/21,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z dnia 3 lutego 2021 r. w części obejmującej powództwo o zapłatę kwoty 28.437,06 zł i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi

rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego związanych z tym żądaniem, a także zmienił zaskarżony wyrok przez zasądzenie czterech kwot po 9.479,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie i kosztami procesu w zakresie tego żądania oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

W ocenie Sądu II instancji Sąd I instancji, nieprawidłowo stosując art. 210 § 1 k.s.h., błędnie uznał, że umowa o świadczenie usług zarządzania była dotknięta sankcją bezwzględnej nieważności, w wyniku czego zaniechał wnikliwego zbadania zarzutów pozwanej spółki dotyczących naruszenia przez powoda A.D. podstawowych obowiązków umownych, które to okoliczności uzasadniają odmowę wypłaty dochodzonych kwot z tytułu odprawy. Skutkowało to nierozpoznanie istoty sprawy. W związku z tym Sąd Okręgowy zalecił, aby Sąd Rejonowy rozpoznał ponownie sprawę merytorycznie, w tym ustalił, czy została dochowana procedura przewidziana w regulaminie udzielania zamówień publicznych oraz czy jej ewentualne naruszenie należy zakwalifikować jako naruszenie przez powoda podstawowych obowiązków wynikających z umowy o świadczenie usług zarządzania.

Na powyższy wyrok zażalenie złożył pozwany Miejskie Przedsiębiorstwo [...] sp. z o.o. w K., zaskarżając go w części uchylającej wyrok Sądu I instancji. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 210 § 1 k.s.h., art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 2 zd. 1 i 2 k.s.h., art. 103 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 2 zd. 1 i 2 k.s.h., art. 95 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., art. 77² k.c. oraz art. 60 i 61 § 1 k.c. w zw. z art. 2 zd. 1 i 2 k.s.h., przez błędne uznanie, że w okresie 1 marca 2018 r. – 29 listopada 2018 r. strony łączyła ważna i skuteczna umowa o świadczenie przez powoda na rzecz pozwanego usług zarządzania, która przewidywała prawo do odprawy w razie rozwiązania umowy w związku z zaprzestaniem pełnienia funkcji z jakichkolwiek przyczyn innych niż naruszenie przez powoda podstawowych obowiązków wynikających z umowy, w wysokości trzykrotności wynagrodzenia stałego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem zażalenia, albowiem nie służy ocenie prawidłowości czynności

procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie. Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy w tych granicach nie zmierza ani do oceny zasadności żądania pozwu, ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska sądu II instancji, co do przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w sprawie. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu II instancji ma służyć jedynie poddaniu kontroli, czy zostało ono prawidłowo wydane. Sąd Najwyższy ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast reformatoryjnego, i – w zależności od wyniku – albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi II instancji do ponownego rozpoznania (zob. np. postanowienia SN z dnia: 26 września 2014 r., IV CZ 49/14; 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18; 22 października 2020 r., IV CZ 63/20; 10 marca 2021 r., II CZ 63/20).

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji może nastąpić w razie nierozpoznania istoty sprawy przez ten sąd oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu powyższego przepisu, jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd I instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. np. postanowienia SN z dnia: 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, z. 3, poz. 36; 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15; 7 kwietnia 2016 r., II CZ 6/16; 10 marca 2021 r., II CZ 63/20). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd I instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest

uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. postanowienia SN z dnia: 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68; 23 września 2016 r., II CZ 73/16; 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16).

Rozpoznanie istoty sprawy wymaga zawsze prawidłowego zidentyfikowania jej przedmiotu; bez tego zabiegu nie jest możliwe dokonanie oceny żądania pozwu w płaszczyźnie prawa materialnego. Nie jest możliwa zaś ocena tego przedmiotu w sytuacji, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia uniemożliwia prześledzenie rozumowania sądu I instancji (zob. postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2018 r., I CZ 145/17).

Analiza uzasadnienia wyroku uchylającego w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy właściwie zinterpretował przesłanki orzeczenia kasatoryjnego ujęte w art. 386 § 4 k.p.c. Przepis ten jasno wskazuje przypadki uchylenia wyroku pierwszoinstancyjnego – nierozpoznanie istoty sprawy i konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (co do wykładni tego ostatniego pojęcia zob. postanowienie SN z dnia 30 czerwca 2020 r., I CZ 116/19).

Słuszność należy przyznać Sądowi Okręgowemu, że Sąd Rejonowy, uznając, że umowa o świadczenie usług zarządzania dotknięta jest sankcją bezwzględnej nieważności, zaniechał merytorycznego rozpoznania sprawy, w tym zbadania zarzutów strony pozwanej dotyczących naruszenia przez powoda podstawowych obowiązków umownych. Przypomnieć bowiem wypada, że pozwany kwestionował żądanie zapłaty odprawy nie tylko ze względu na nieważność umowy, ale wskazywał również na istnienie określonej w § 14 ust. 1 umowy okoliczności wyłączającej prawo do odprawy. Stronie pozwanej chodziło o sytuację, w której do rozwiązania z powodem umowy doszło wskutek naruszenia przez powoda podstawowych obowiązków wynikających z umowy. Zdaniem pozwanej naruszenie to polegało na udzieleniu przez powoda w listopadzie 2018 r. zamówienia na wykonanie tablic reklamowych i zawarciu umowy z K.W. bez zachowania trybu konkurencyjnego i samowolnie bez wiedzy pracowników odpowiedzialnych w spółce za udzielenie zamówienia.

Tymczasem Sąd I instancji ograniczył się do ustalenia, że w dniu 21 lutego 2018 r. ówczesny prezes zarządu (powód) przedstawił potrzebę zakupu dwóch reklam, dokumenty dotyczące zapytania o cenę do kilku innych producentów reklam i dokumenty potwierdzające, że oferta złożona przez K.W. jest najkorzystniejsza cenowo. Nawet tych poczynionych ustaleń nie poddał jednak ocenie prawnej, w tym w przedmiocie zastosowanej przez powoda procedury uproszczonej, a przede wszystkim nie ocenił, czy powód dochował trybu przewidzianego w regulaminie dla tej procedury, tj. m.in. czy wybór oferty poprzedzało badanie rynku wykonawców, czy została sporządzona notatka służbowa oraz czy doszło do akceptacji udzielenia zamówienia ze strony kierownika zamawiającego lub innej upoważnionej przez niego osoby. Tej oceny nie odniósł również do żądania pozwu. Wynikało to z przyjętej koncepcji nieważności umowy, na czym Sąd Rejonowy poprzestał.

Odnosząc się w tym kontekście do zarzutów podniesionych przez skarżącego w zażaleniu zauważyć trzeba, że w całości usuwają się one spod kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu nim wywołanym. Podkreślenia bowiem wymaga, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest swoistym środkiem zaskarżenia o charakterze formalnym i nie może być utożsamiane ze skargą kasacyjną, jak również z zażaleniem z art. 394 k.p.c., rozumianym jako zwyczajny środek odwoławczy. Jak wskazano, zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu II instancji ma służyć jedynie skontrołowaniu, czy to orzeczenie zostało prawidłowo wydane. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada istoty sprawy, lecz jedynie ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast – co powinno być regułą – orzeczenia reformatoryjnego.

Formułując zarzuty w tego rodzaju zażaleniu, skarżący winien był zatem wskazać dlaczego jego zdaniem, wbrew ocenie Sądu II instancji, Sąd Rejonowy orzekł co do istoty sprawy. Zamiast tego pozwany próbował przekonać Sąd Najwyższy, że umowa o świadczenie usług zarządzania łącząca strony była w rzeczywistości nieważna. Kwestii tych Sąd Najwyższy nie może badać w niniejszym postępowaniu (zażaleniowym). Co istotne, skarżący w zażaleniu nie podjął próby wykazania, że Sąd odwoławczy naruszył art. 386 § 4 k.p.c., nie

podniósł nawet takiego zarzutu. Tymczasem zażalenie wniesione w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. musi abstrahować od argumentów dotyczących istoty sprawy, a należy się skupić na okolicznościach zawartych w uzasadnieniu tego zażalenia, mających przekonać Sąd Najwyższy do wystąpienia naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Tylko spełnienie lub niespełnienie przesłanek określonych w tym przepisie ma znaczenie w postępowaniu wywołanym wniesionym zażaleniem.

Tak naprawdę strona pozwana próbowała skonstruować skargę kasacyjną, podnosząc zarzuty dotyczące *meritum* sporu, zmierzające do weryfikacji wskazanych przez skarżącego przepisów. Takie zarzuty nie mogą stanowić skutecznej podstawy zaskarżenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.).